

اصول اپیدمیولوژی

با درآمدی بر اپیدمیولوژی بیماری‌های واگیر و غیرواگیر

تألیف:

سلمان خزایی

کارشناس ارشد اپیدمیولوژی

را حله رضاییان لنگرودی

کارشناس ارشد آموزش بهداشت روان

(عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد واحد تویسرکان)

زیر نظر:

دکتر نادر اسماعیل نسب

(اپیدمیولوژیست - عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان)

سرشناسه	: خزایی، سلمان، ۱۳۶۱-
عنوان و نام پدیدآور	: اصول اپیدمیولوژی با درآمدی بر اپیدمیولوژی بیماری‌های واگیر و غیرواگیر / تألیف: سلمان خزایی، راحله رضائیان لنگرودی؛ زیر نظر نادر اسماعیل نسب.
مشخصات نشر	: همدان: سپهر دانش، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: د. ۱۴۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۶۶-۸۳-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا.
یادداشت	: کتابنامه.
یادداشت	: واژه‌نامه.
موضوع	: همه‌گیر شناسی
موضوع	: بیماری‌های همه‌گیر
موضوع	: بیماری‌های واگیر
موضوع	: پزشکی بستگیری
شناسه افزوده	: رضائیان لنگرودی، راحله، ۱۳۵۱-
شناسه افزوده	: اسماعیل نسب نادر، ۱۳۳۷-، ناظر
رده بندی کنگره	: ۶۱۴/۴ : ۱۳۹۱ : ۶۵۱/۶۸ RA
رده بندی دیویی	: ۶۱۴/۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۰۹۵۲۸۸

همدان- بلوار خواجه رشید- روبروی اداره گذرنامه- کوچه رحمتی- نیش بن بست نیلوفر

۰۹۱۸۳۱۵۱۳۴۶ - ۰۸۱۱- ۲۵۲۲۷۹۹

www.Sepehrlib.com

اصول اپیدمیولوژی (با درآمدی بر اپیدمیولوژی بیماری‌های واگیر و غیرواگیر)

تألیف: سلمان خزایی، راحله رضائیان لنگرودی، دکتر نادر اسماعیل نسب

کتاب ناشر.....	سپهر دانش
کتاب چاپ اول.....	۱۳۹۱
کتاب چاپ و صحافی.....	سیحان
کتاب طراحی جلد.....	آبادانا
کتاب صفحه‌آرایی.....	لیلا عواطفی اکمل
کتاب نوع کاغذ متن.....	۸۰ گرم
کتاب نوع جلد.....	شومیز ۲۵۰ گرم
کتاب اندازه و نوع خط.....	نازنین (۱۲)
کتاب قطع کتاب.....	وزیری
کتاب تیراژ.....	۱۰۰۰ جلد
کتاب قیمت.....	۱۰۰۰۰ تومان

ISBN:978-964-8966-83-1

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

بخش اول: اصول و کلیات اپیدمیولوژی

فصل اول: تعریف و تاریخچه

۳	تعریف و تاریخچه
۶	اهداف اختصاصی اپیدمیولوژی
۷	تفاوت اپیدمیولوژی و پزشکی بالینی
۱۰	منابع

فصل دوم: مفاهیم اپیدمیولوژی

۱۱	مفاهیم اپیدمیولوژی
۱۱	بیماری زایی
۱۳	بیماری
۱۳	انتشار بیماری
۱۵	میزبان بیماری
۱۶	دوره بیماری
۱۷	میزان‌های بیماری
۱۸	منابع

فصل سوم: مفهوم سلامت، بیماری، پیشگیری و انواع آن

۱۹	سلامتی
۲۰	ابعاد سلامت
۲۲	بیماری
۲۳	مدل‌های اکولوژیک در ارتباط با علّت بیماری‌ها
۲۴	عوامل مؤثر بر سلامتی و بهداشت
۲۶	پیشگیری
۲۷	سطوح پیشگیری
۳۷	منابع

ادامه فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل چهارم: اندازه‌گیری و وقوع بیماری‌ها

۳۵	شاخص‌ها و میزان‌های بهداشتی و کاربرد آن در اپیدمیولوژی
۳۷	شاخص‌های ابتلا
۳۷	بروز
۳۸	شیوع
۳۹	عوامل تأثیرگذار بر میزان شیوع در یک جمعیت
۳۹	برخی نکات مهم در خصوص میزان شیوع و میزان بروز بیماری
۴۰	شاخص‌های مرگ
۴۴	منابع اطلاعاتی در اپیدمیولوژی
۴۴	سرشماری
۴۶	بار بیماری‌ها
۴۸	منابع

فصل پنجم: انواع مطالعات اپیدمیولوژی

۴۹	انواع مطالعات اپیدمیولوژی
۵۲	مطالعات بوم‌شناختی یا مطالعات همبستگی
۵۲	مطالعات مقطعی
۵۳	مطالعات مورد شاهدهی
۵۶	انتخاب موردها
۵۷	انتخاب گروه شاهد
۵۷	همسان کردن
۵۸	روش‌های همسان کردن
۵۹	مطالعه هم‌گروهی
۶۵	مطالعات کارآزمایی بالینی
۶۹	منابع

ادامه فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل ششم: غربالگری

۷۱	غربالگری
۷۳	معیارهای آزمون غربالگری
۷۴	معیارهای اساسی آزمون های غربالگری
۷۴	اعتبار
۷۵	تکرارپذیری
۷۷	مقبولیت
۷۸	کاربردهای غربالگری
۷۹	انواع غربالگری
۷۹	بازده
۸۳	منابع

بخش دوم: درآمدی بر اپیدمیولوژی بیماری های واگیر و غیرواگیر

فصل هفتم: اپیدمیولوژی بیماری های عفونی

۸۷	اپیدمیولوژی بیماری های عفونی
۸۸	پویایی انتقال بیماری ها
۸۸	راه های انتقال بیماری
۹۱	طبقه بندی اپیدمیولوژیک بیماری های ناقل برد
۹۵	مبارزه با بیماری و پیشگیری از آن
۹۹	سل
۱۰۳	منابع

فصل هشتم: اپیدمیولوژیک بیماری های مشترک انسان و دام

۱۰۵	مقدمه
۱۰۷	راه های انتقال بیماری های مشترک انسان و دام
۱۰۷	تب مالت
۱۱۱	هاری
۱۱۵	منابع

ادامه فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل نهم: اپیدمیولوژی بیماری‌های منتقله از راه جنسی	
۱۱۷	مقدمه
۱۱۸	راه‌های انتقال
۱۱۹	عوارض
۱۲۰	درمان
۱۲۱	راه‌های کنترل و روش‌های کلی پیشگیری از بیماری منتقله جنسی
۱۲۳	ایدرز
۱۲۶	منابع
فصل دهم: اپیدمیولوژی بیماری‌های غیرواگیر	
۱۲۷	مقدمه
۱۳۰	مشخصه بیماری‌های غیرواگیر
۱۳۱	تعیین‌کننده‌های سلامت و تأثیر آنها بر بیماری‌های غیرواگیر
۱۳۱	پیشگیری از بیماری‌های مزمن
۱۳۲	مقایسه بیماری‌های واگیر و غیرواگیر
۱۳۴	منابع
فصل یازدهم: عفونت‌های بیمارستانی	
۱۳۵	مقدمه
۱۳۹	اهمیت عفونت‌های بیمارستانی
۱۴۰	اپیدمیولوژی توصیفی و رویداد بیماری
۱۴۱	راه انتقال
۱۴۵	منابع

نیرویهای مادی و بدنی خود را در خدمت به ادله و به عبارت دیگر در خدمت به تعالی روح و پیوستن به

نورانیت قرار دهید. و فراموشی از دعای کسل.

فراموش نکنید که زندگی مجموعه‌ای از لمظات است. می‌توانیم لمظاتی را برای خود بیافرینیم که موجب تعالی ما باشد، نه اینکه ممدودمان کند. اکنون از جا برفیزید و قدم به میدان بازی زندگی بگذارید. به تفیلات خود میدان دهید و به امکاناتی که می‌توانید کشف کنید و اموری که می‌توانید تجربه کنید، بیندیشید و هم اکنون آغاز به کار کنید. امروز به دنبال چه تجارب تازه‌ای فواید رفت که زندگی شما را گسترده کند؛ چه نوع شفصیتی از خود می‌فواید بسازید؟ دست به عمل بزنید و از کشف امکانات نه لذت ببرید. کارهای بزرگ تنها از مردان بزرگ ساخته است و مردان هنگامی بزرگ می‌شوند که بفوهند.

«شارل دوگل»

از باده و آب و خاک جانی خواهم

یا رب راه راست نشانی خواهم

در شکر گزارت زبانی خواهم

از نعمت خویش بهره‌مندم کردی

پیشگفتار

زندگی ما در عصری واقع شده است که مسئله بهداشت و سلامت جامعه، به خاطر رشد سریع جمعیت، توسعه تکنولوژی و ... بیش از پیش مورد توجه صاحب‌نظران و کارشناسان اهل فن قرار گرفته است.

از آنجایی که در دنیای متمدن امروز بسیاری از بیماری‌های نوپدید و بازپدید شکلی جهش یافته به خود گرفته‌اند که دیگر با درمان‌های معمول، قابل چاره‌اندیشی و علاج نیستند، آنچه بیش از پیش خودنمایی کند نیاز به تحول در رویکردهای سلامت و نگاهی دوباره به مقوله پیشگیری از پنجره تعدیل رفتارهای انسانی و توجه به عوامل محیطی است.

خوشبختانه در سال‌های اخیر اپیدمیولوژی اهمیت روزافزونی در سلامت جامعه داشته است. اپیدمیولوژی دانش پایه برای پیشگیری از بیماری‌هاست و نقش مهمی در شکل‌گیری سیاست بهداشت ملی دارد. اگر چه این دانش در ابتدا برای بررسی چگونگی توزیع و دلایل بروز بیماری‌ها و درک بشر از آن و آسیب‌های وارده به جامع تدوین گردیده بود.

ولی این علم بسیار فراتر از این رفته و گستره وسیعی را از یافتن خطر بروز سرطان ناشی از استعمال دخانیات تا جستجوی آثار رژیم گیاه‌خواری بر سلامتی فرد دربرمی‌گیرد.

رشد روزافزون کاربرد روش‌های مطالعات اپیدمیولوژیک در سایر علوم نیز منجر به ایجاد شاخه‌هایی نظیر اپیدمیولوژی اجتماعی، محیطی، شغلی، دارویی، تغذیه و شاخه‌های متنوع دیگر گردیده است. همسو با سایر شاخه‌های اپیدمیولوژی و کاربرد انواع مطالعات اپیدمیولوژی اعم از مشاهده‌ای (Observational) و مداخله‌ای (Interventional) در واحدها و مؤسسات آموزشی که از قواعد و قوانین خاصی برخوردار هستند، می‌تواند به شناخت بهتر فرآیندهای آموزشی، مسائل و مشکلات

آموزشی و همچنین راه‌های مقابله با آن و در نهایت، ارتقاء سطح آموزشی علوم پزشکی کمک‌های شایانی نماید.

امروزه قلمرو اپیدمیولوژی تمام دنیا است چرا که مراتب الگوهای غیرمعمول بیماری‌هاست و از بروز عفونت‌های مرگبار جدید خبر می‌دهد.

به عبارتی تنها همه‌گیری بیماری تنها عرصه مورد مطالعه اپیدمیولوژی نیست بلکه این رشته علمی، به مطالعه همه آثار مربوط به بهداشت و سلامتی در گروه‌های مردم می‌پردازد.

در این راستا کتاب حاضر با اهداف ارائه دو واحد درسی اپیدمیولوژی با تأکید بر رعایت سرفصل دروس مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در دوره کارشناسی برای دانشجویان پرستاری، مامایی، بهداشت و ... در دو بخش اصول و کلیات اپیدمیولوژی و درآمدی بر اپیدمیولوژی بیماری‌های واگیر و غیرواگیر تدوین گردیده است. اگر چه این کتاب در اصل به عنوان یک منبع درسی دانشگاهی تهیه شده، اما مؤلف امیدوار است همه کسانی که به نحوی با حوزه سلامت سر و کار دارند بتوانند از آن در حوزه کاری خود به نحو مطلوبی بهره گیرند.

در اینجا لازم و شایسته است آقای دکتر شجاعی تهرانی، دکتر حاتمی و دکتر ناصری که در آثار تألیفی خود روشنی و آگاهی را برای جویندگان و دانش‌پژوهان این رشته به ارمغان آورده و به خصوص نگارنده توانست با الهام‌گیری از تفکرات و دانش این عزیزان تألیف کتاب حاضر را در دست گیرد، تشکر و قدردانی نمایم.

در پایان کلام از تمام کسانی که به نحوی در چاپ و انتشار این کتاب قبول زحمت کردند، سرکار خانم لیلا عوافی اکمل که ویراستاری و صفحه‌آرایی اثر حاضر را تقبل نمودند، کانون تبلیغاتی آپادانا جهت طراحی جلد و آقای حسین اصغرنژاد، مدیر محترم انتشارات سپهر دانش که امکان انتشار این اثر را فراهم آوردند، سپاس‌گذاری می‌نمایم.

امید است این مختصر بتواند دست مایه‌ای برای دانشجویان و علاقمندان باشد. نظر به اینکه هیچ اثر انسان نوشته‌ای، کامل نیست و جز با نظرات سازنده خوانندگان، امکان پالایش و بهبود نیست.

مؤلفان پذیرای نظرات و پیشنهادهای سازنده عزیزان، جهت پربارسازی هر چه بیشتر کتاب در چاپ‌های بعدی می‌باشند. لذا هر گونه لغزشی مشاهده نمودند، بر ارادتمندان خود منت نهاده و به نشانی انتشارات و یا به ایمیل r.r1351@yahoo.com، s_khazaei@yahoo.com ارسال، تا نسبت به تصحیح آن اقدام گردد. از این لطف بی‌دریغ بسیار سپاس‌گذاریم.

نویسندگان

زمستان ۱۳۹۱